

Bakmakla görmek arasındaki fark; **Pitoresk** İstanbul

Melling'in Tophane Meydanı'ndaki kahvehanesi ya da Hatice Sultan Sarayı hepinizin aşına olduğu gravürler. Aynı şekilde Allom'un Kapalıçarşı Kapıkıçılar Caddesi, hafızamızdaki eski İstanbul karelerinin başında geliyor... Peki, Julia Pardoe'nun 'İstanbul: Sultan'ın şehri' kitabındaki anlatımların, W.H. Bartlett fırcasıyla resme aktardığını biliyor muyuz? Ya da denizlerin ressamı **Ayvazovsk**'i'nin tablolarında, gerçekte var olduğu halde, köprülerin yer almadığını?... Bir sanatçı muhayyilesinde yeniden yaratılan İstanbul'un, gerçekte düş arasında oluşturduğu etki üzerine daha önce ne kadar düşündük?

Doğrusu 19. yy. İstanbul seyyahlarının gravür ve resimleri çoğumuzun hafızasında genel silüetler olarak yer alıyor. Oysa her birinde keşfedilmeyi bekleyen nice detay var. İşte **Pitoresk** İstanbul sergisi bizi, bu detayların farkına varmaya çağırıyor. A. I. Melling, J. F. Lewis, W.H. Bartlett, T. Allom, J. Schranz ve I. **Ayvazovski** gibi ressanların tablolarından oluşan sergi, Beşiktaş'taki Deniz Müzesi'nde ziyaretçilerini bekliyor. Serginin, klasik müzecilik anlayışıyla yapılmış bir sergi olmadığını en başta söyleyelim. Eserlerin orijinallerini gördükten sonra geniş bir salona giriyorsunuz. Karanlık bir mekanda, yüksek duvarlara yansıtılmış dijital bir görsel alan içinde buluyorsunuz kendinizi... Ortamın etkisi, görüntüye eşlik eden müzikle daha da güçleniyor.

19. yy'da ressamlar tuvallerine fırça darbelerini vururken, kulaklarına neler değmişse, siz de onları dinliyorsunuz bir yandan. Sözgelimi, **Ayvazovski**'nin Marmara Denizi'ni dalayayan mehtabı gözünüzün önünden akıp giderken, Dede Efendi'nin Gülnihal'ini ya da bir Bektâşî Nefesi'ni terennüm ediyorsunuz. Ya da bakışlarınız Schranz'ın Sultan Abdülmecid'in beğenisini kazanan **pitoresk** panoromik İstanbul Boğazı'nda dolaşırken, bir yandan da Bach bestesiyle Mecidiye Marsi'ni dinliyorsunuz. İşte kültürlerarası geçiş... Bu sırada piyanoda **Anjelika Akbar**'ın parmakları var. Emre Arıcı, Göksel Baktagır gibi müzik yorumcularının eserlerinin de olduğu serginin genel müzik direktörlüğünü yapan Akbar, **Ayvazovski**'nin yamozlarına eşlik eden bir Aşk şarkısı da bestelemiş.

19. yy. İstanbul'unu, 21. yy'n dijital imkanları içinde yaşamak... **Pitoresk** İstanbul Dijital Sergisi biraz da bunu sağlıyor. Murat Öneş'in görsel yönetmenliğini yaptığı sergi, geçmişin İstanbul'una ve oryantalist resme dair yeni zihinsel farkındalıklara/sorgulamalara kapı aralıyor. Osmanlı toplum yaşantısına, kültürel alışkanlıklarına dair zihnimizde yeni bahisler açılıyor.

Serginin çıkışında bu merakları giderebilecek zengin bir kitap kütüphanesi var. Müze dükkanları, sergileri dolaştıktan sonra, ziyareti taçlandıran yerler benim için. Serginin de ana sponsoru olan Boyut grubunun cilt cilt kitapları, bu tür kültürel çalışmaların en önemli kazanımının, literatürü zenginleştiren kitaplar olduğunu hatırlatıyor. Gerçekten de öyle değil mi? Arkasında büyük akademik araştırmaların olduğu böyle sergiler, ancak kitaplarda kalıcı hale gelebilir.

Umarız bu tür sergiler, sınırları aşarak, ilgili ülkelerde de sergilenererek Türkiye'nin/İstanbul'un tanıtımına daha çok katkı sağlar. Kültürel diplomasi biraz da, insanlığın ortak birikimi olarak kabul edebileceğimiz bu eserleri, uluslararası ilişkilerde devreye sokmakla mümkün.